

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za Inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Nezgodnim rentnikom — sigurnost!

V nezgodnem zavarovanju imamo za kritje stroškov dva sistema (načina): 1. sistem naknadnega, 2. sistem kapitalnega kritja. Razlikujeta se bistveno po višini prispevkov.

Po prvem načinu se s prispevki pokrivajo le čisti izdatki v dotičnem poslovnem letu za lečenje, hranarino, rente in upravne stroške. Ti izdatki se razdele na vse one, ki morajo plačati prispevke, tako da se prispevki določijo na koncu poslovnice dobe, pa se potem pobirajo, ali pa se najprej zahteva predujem, ki pa se potem obračuna na koncu leta. Razdelitev prispevkov na posamezne delodajalce se izvrši le po zavarovani medzi ali pa po medzi in po nevarnostnem razredu, v katerem je obrat uvrščen po uvrstitveni tabeli.

Po sistemu kapitalnega kritja stroškov se pokrivajo vsako leto vsi izdatki za podpore in rente, ki so predvidene radi nesreč te poslovne dobe ne samo v poslovnici dobi, ampak tudi za bodoča leta. Vrednost rent se določa po matematičnih principih zračunani kapitalizirani vrednosti. Po tem sistemu torej se ne pokrivajo le tekoči izdatki za rente in podpore iz poslovne dobe in prejšnjih let, ampak se računa na večletno obdobje.

Razdelitev prispevkov po tem sistemu se vrši z ozirom na mezdo in višino nevarnosti obrata.

Sistem naknadnega kritja zahteva v začetku male dohodke, ki pa rastejo od leta do leta. Teoretično znašajo prispevki v prvih letih 8, 23, 36, 45, 53, 62, 70, 78, 85, 92, 100, 107 procentov itd. od premije, če vzamemo v poštev le izdatke za člane rente. Če upoštevamo še izdatke za družinske rente in upravne stroške, je razvoj bolj miren. V praksi seve ni takih skokov, ker ni število članstva stalno, ravno tako ne mezda. Ta sistem ima to veliko napako, ker zahteva največje prispevke od gospodarstva takrat, ko se zaslužek manjša in se delavci odpuščajo vsled gospodarskih kriz. Za ta sistem je ugoden le položaj, če se gospodarstvo lepo normalno razvija. Če so pa mali prispevki in ne raste obnem članstvo, pa škoduje to kalkulaciji o stabilnosti. Če nastane daljša gospodarska stagnacija, se lahko zgodi, da zavarovanje več ne more vršiti svojih nalog.

Po sistemu kapitalnega kritja se plačujejo vsako leto enaki prispevki. Po gotovi vrsti let so prispevki po prej opisanem sistemu večji kot prispevki kapitalnega kritja in to zato, ker morajo biti prispevki vsaj enaki, ker se po sistemu kapitalnega kritja nabere rezervni kapital za nesreče prejšnjih let in se more z njim pokrivati polovico teh izdatkov. Ta sistem daje delavcu gotovost za uživanje rente iz nabranega kapitala, prvi pa postavlja to pravico le na plačilno obveznost bodočih generacij in sicer le v ugodnih okoliščinah, za katere pa ni garancij. Zavarovanje s kapitalnim kritjem je torej brezpogojno. — Ne moremo računati s stalnim porastom industrije, ampak če bo nekč prišla stagnacija in to trajna in če se ne da naknadnega sistema kriti, bi bila to smrt za rentnike, ker bi izgubili možnost prejemati rente, za katere ne bi bilo kritja.

Nadomestitev današnjega sistema kapitalnega kritja s kakim drugim bi zahtevala ravno tako velike žrtve. Mali začetni prispevki so se dali zagovarjati le tam, kjer se je šele poskušalo uvesti obvezno nezgodno zavarovanje (Nemčija!), ali kjer ni bila industrija zaščitena (Madžarska), Jugoslavija pa vidi danes lahko izkušnje ostalih držav in njena industrija je zaščitena z visoko carino na uvoz tujih

Anketa o rudarskem zakonu.

29. julija bi se imela vršiti v Belgradu v rudarski generalni direkciji konferenca interesentov o osnutku novega rudarskega zakona. Prišli so delegati podjetniških korporacij in poslodavskih zbornic, a tudi zastopniki delavskih organizacij iz cele države in delegati delavskih zbornic. Za centralno tajništvo so se udeležili dr. Topalovič, Uratnik in Savičević. Med delavskimi organizacijami je zastopal tudi rudarske organizacije Jugoslov. strokovne zveze tovariš Vilko Pitako. Poleg zastopnikov ministrstva soc. politike in trgovine in industrije in načelnikov iz rudarskega ministrstva je bil navzoč tudi sam rudarski minister Radivojevič. Anketo je vodil generalni rud. direktor Kostič.

V uvodu je naglašal, da je želja ministra, da se na anketi podajo načelne smernice novemu zakonu in da je zato razveseljivo dejstvo živo zanimanje vseh interesentov, čemur je priča tako številna udeležba. Minister hoče z novim zakonom tudi razmerje med delavci in podjetniki urediti v zadovoljstvo obeh strani. Zato bo le v korist njih obeh iskreno sodelovanje.

Zastopniki poslodavcev iz Zagreba in Splita pa so takoj za tem zahtevali odložitve ankete. Kot vzrok so navajali, da niso prejeli osnutka zakona in da zato ne morejo sodelovati. (K temu naj dodamo v ilustracijo sledeče: delavska in delodajalska plat sta prejeli pred dobrim pol mesecem vsak po en izvod osnutka. Delavstvo je vsaj v večjem lahko preštudiralo osnutek, poslodavci pa, ki se

imajo za edino pametne ljudi, tega niso mogli.)

Rud. minister Radivojevič je sprejel predlog delodajalcev in izjavil, da odlaži razpravo o zakonu za mesec dni.

Zatem pa je zastopnik podjetnikov iz Splita predlagal, da naj mesto tako široke ankete razpravlja o osnutku le ožja komisija kakih 6 ljudi, sestojeca iz rudarskih inženjerjev in zdravnikov, vsakih polovico.

Zastopnik delavstva Pavičević je za tem opozarjal, da se o zakonu govori že skoro sedem let in da se mu zdi ponovno odlaganje razprave nepotrebno. Dasi tudi delavstvo ni imelo dovolj časa na razpolago za docela podrobno preštudiranje osnutka, vendar si je vsaj v glavnih smernicah popolnoma na jasnem in enotnega mišljenja. Zato je mnenja, da se v smislu otvoritvenega govora ravnatelj Kostič vsaj načelno lahko razpravlja o osnovah zakona. Nikakor pa ne more sprejeti delavstvo zahteve poslodavcev, da bi razpravljala o zakonu le neka komisija.

Minister Radivojevič je izjavil, da nikakor noče v teh razgovorih postaviti delavstva ob stran, nasprotno želi čim tesnejšega sodelovanja. Vendar želi, da se njegov predlog uvaža.

Dr. Topalovič je prosil g. ministra, naj nima nikaže bojzani pred razpravo o osnutku zakona pred širšim forumom interesentov. Delavstvo more ugotoviti, da ima osnutek novega zakona marsikatero dobre strani. Zagotavlja g. ministra, da je delavstvo pripravljeno lojalno se udeleževati razprav.

Razprava o obrtnem zakonu.

Na seji centralnega tajništva delavskih zbornic, kateri sta prisostvovala tudi zastopnika ministrstva soc. politike Dušan Jeremič in ministrstva trgovine in industrije Stojadinovič, se je v glavnih črtah obravnaval tudi osnutek novega obrtnega zakona, kolikor se tiče delavstva.

Osnutek obrtnega zakona ureja kolikor se tiče delavstva samo vajeništvo in obrtno sodstvo. Vajeništvo tako nezadostno kot dosedanj zakoni, obrtno sodstvo pa je po tem osnutku predvideno mnogo slabše kot dosedaj. Določbe o delovni pogodbi, ki so bile v vseh dosedanjih zakonih, pa so popolnoma izpadle. Tako naj bi ostalo to vprašanje za delavstvo, ki spada pod obrtni zakon, menda sploh neurejeno in tako za delavstvo popolnoma prepuščeno svoji usodi. Treba je tedaj, da se to vprašanje uredi, ako ne z enotnim zakonom za vse delavstvo, za obrtno delavstvo v obrtnem redu v duhu moderne delav. zakonodaje.

produktov. Domači kapitalisti bi morali biti tudi iz narodnega čuta, če ga kaj imajo, za kapitalno kritje. Tuji kapitalisti namreč danes posebno v širnih gozdovih izmozgavajo naše ljudi in pri delu za tuj kapital se naš delavec ponesreči. Tuj kapital bo počasi nadomeščen z domačim, nam, domači zemlji bo pa pustil invalide. Takrat se ne bo nihče brigal za te reveže, če jih ne bo moglo rešiti glada zavarovanja. Rešiti jih bo moglo pa zopet le zavarovanje z močnim kapitalom. Kapitalizacija je pač lahko zagovarjati, saj ji je cilj, da se denar nalaga, da raste in da so potem rente večje. Industrija pa tudi v slučaju odprave zavarovanja nima za nikogar skrbi, ker skrb za preostale rentnike nosi le zavarovanje samo. Tožba, da se industriji odvzema kapital, je neutemeljena, kajti med našimi delodajalci tvorijo večino mali ljudje, ki ne bi mogli denarja, ki ga plačajo za zavarovanje nikjer inve-

stirati in bi ga nalagali kvečjem v hranilnicah in bankah. Gre torej pri tem le za zbiranje malih vsot, ki se pri zavarovanju porabijo koristno.

Naš zakon predvideva sistem kapitalnega kritja. Zastopnik industrijcev, dosedanj predsednik SUZOR-a M. Bauer, je že na prvi seji ravnateljstva l. 1922 izjavil, da je ta sistem industriji škodljiv. Vsi pa, ki socialno čutijo, vedo, da je ta sistem za industrijo neškodljiv, za interese delavstva pa potreben. Kajti on daje jamstvo, da bodo invalidi res dobili, kar morajo dobiti po zakonu, ne pa, da bi morali nekoč beračiti po ulicah zato, ker jih je delo poškodovalo.

Ne samo delavstvo, ampak tudi država in vsi, ki jim je na tem, da so široki sloji prebivalstva osigurani za slučaje takih nesreč, morajo tedaj zastaviti vse sile, da bo vsaj ta trohica zavarovanja sigurna.

ki so jih predložile delavske zbornice. Isto je z obrtnim sodstvom.

Seja delavskih zbornic je bila zato mnenja, da predstoječi osnutek ne more biti osnova za novi obrtni zakon.

Zastopnik trgovinskega ministrstva je nato izjavil, da predstoječi osnutek ne predstavlja oficialnega mišljenja ministrstva, ampak je delo samo enega načelnika. Komisija v ministrstvu, ki je bila imenovana za izdelavo osnutka se z njim stvarno ni bavila. Spričo tega je on mnenja, da se bo osnutek bistveno predelal.

Po svetu.

Jugoslavija in Bolgarija.

Z ozirom na zadnje obmejne dogodke in spricho stališča bolgarske vlade k tem dogodkom je vlada naše države izročila preko poslanika v Sofiji Bolgariji noto, v kateri odpoveduje z nami pirotski sporazum. Odpoved utemeljuje s tem, da so zlasti zadnji dogodki dokazali, da je na podlagi tega sporazuma dobra ureditev medsebojnih odnosov nemogoča. Zato želi novih pogajanj zlasti glede vprašanja ureditve desetkilometrškega obmejnega pasa. Bolgarska vlada pravi, da je sedaj položaj še bolj zamotan kakor pa preje.

Konferenca v Haagu. 6. avgusta se bo začela v Haagu konferenca držav, ki so zainteresirane na nemških reparacijah. Razpravljalo se bo o sklepih konference strokovnjakov v Parizu, o tkzv. Youngovem načrtu, s katerim se, kakor smo že poročali, nanovo ureja plačevanje vojne odškodnine od strani Nemčije prizadetim državam in plačevanje vojnih dolgov. Jugoslavijo bo zastopala delegacija pod predsedstvom zun. ministra dr. Marinkoviča. Gre tudi za ustanovitev mednarodne reparacijske banke.

Boji v Angliji. V angleški tekstilni industriji je nastal težak spor. Podjetniki hočejo, da delavstvo pristane na znižanje mezd za osem odstotkov. Delavstvo se razumljivo temu upira in noče o znižanju nič slišati. Vsa dosedanja pagaganja so se razbila. Na drugi strani so pa delodajalci že izprli več kot 500 tisoč delavcev in delavk. Delovno ministrstvo spricho takega položaja nima zakonite podlage podvzeti kake stvarne korake in zato skuša spor rešiti s posredovanjem, vendar vsemu ne more kaj. Poleg rudarskega štrajka je ta spor na Angleškem največji po vojni.

Nova francoska vlada. Te dni je postal francoski min. predsednik Poincare predsedniku republike ostavko celokupne vlade. Kot vzrok se navaja njegovo zdravstveno stanje. Po kratkih posvetovanjih s predsednikom parlamenta in senata je predsednik republike dal nalog sestaviti vlado zunanjemu ministru Briand. Ta je enostavno prevzel še predsedstvo in nova vlada je bila tu, ker so bili vsi ministri voljni še nadalje voditi svoje resore.

Razorožitev. Kakor se poroča, je prišlo med angleškim ministrskim predsednikom Macdonaldom in predsednikom Združenih držav ameriških Hooverjem do sporazuma glede pomorske razorožitve. Kaj sta se oba državnika podrobneje dogovorila ni znano. Ve se le toliko, da je Anglija in enako tudi Amerika prenehala z graditvijo novih bojnih ladij. Macdonald namerava iti tudi sam v Ameriko.

Kako je med Rusi in Kitajci, se sedaj prav nič ne ve. Vse izgleda, da do krvave morije ne bo prišlo in da se bosta obe državi mirno pogovorili. Eni kakor drugi bodo morali nekaj popustiti, vendar bodo na koristi gotovo Kitajci in tako bo ostalo do prihodnjega spora.

V vsako hišo „Delavske Pravice“!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zasebni nameščenci

Naša organizacija je pristopila k Federaciji nameščenskih organizacij, ki ima centralo v Zagrebu, medorganizacijska odbora za Slovenijo pa v Ljubljani in Mariboru. — Člani se opozarjajo na točno plačevanje članarine. Kdor je v zastanku več kot dva meseca, se več ne smatra za člana! — IV. kongres privatno-nameščenske krščanske internacionale se bo vršil v Münchenu od 17. do 19. septembra. Internacionala je imela na konferenci v Zenevi pet zastopnikov. Nemška tovariška organizacija šteje po zadnji statistiki 346.703 člane; pet mestnih organizacij šteje vsaka čez 5000 članov, 50 organizacij pa od 1000 do 5000 članov. Dohodkov je imela 12,2 milijona mark, premoženja 6,5 milijonov mark. Organizacijska hranilnica je močno povečala svoje vloge v zadnjem letu in ima 27,8 milijonov mark vlog. Pri volitvah nameščenskih obratnih zapornikov je dobila organizacija 4669 mandatov, socialisti 3745, nevtalci 1849, različni 2571. Brezposelni člani so dobili podpore 500.000 mark, prispevkov v bolniški fond pa je bilo 25,4 milijone mark. — V Danzigu se je vršilo veliko mladinsko zborovanje članov krščanske strokovne organizacije. — Nemški krščanski strokovničarji imajo v Češkoslovaški republiki 17.000 članov. Francoska organizacija 13.000. Holandski tovariši imajo v 53 društvih 3600 članov. — V Belgiji so dobili pri volitvah v trgovska sodišča druge instance krščanske organizacije 15, marksisti 4 in liberalci 2 zastopnika.

Lesni delavci

Bohinj. Zelo mnogo nas je lesnih delavcev in lepi bohinjski dolini, katerih življenjska eksistenca zavisi edino od trdega in nevarnostim izpostavljenega dela. To smo lesni delavci ozir. gozdni delavci. Naše ožuljene roke opremljene s težkimi sekirami zadajajo smrtno udarce orjaškemu lesovju v ravnini kakor tudi in še več na strmi višini. Visoko v gorovju, kamor le redkokdaj zaide živo človeško bitje, opravljamo mi gozdni delavci svoj težki poklic, ki nam donša skromno nečloveško eksistenco. Tedne in mesece neprekinjeno izpostavljeni raznim vremenskim neprilikom vršimo gozdni delavci ta naš težki poklic ne zase, pač pa za one, ki ne poznajo dela, ne bede, ne pomanjkanja. To so naši delodajalci z okamenelimi

sreci in nikdar nasičenimi profitarскими bisagami.

Ceravno smo kakor divja zver v temnih gozdovih, se nam dozdeva, da se nekje daleč svetlika in to svetlikanje bi utegnulo pomeniti, da se približujemo času boljših razmer. Času, ko gozdni delavec ne bo pod težo razmer prisiljen prevzeti vsako še tako težko in naporno delo pod najnesramnejšimi delovnimi pogoji. Gotovo smo še daleč od plač, ki bi krile eksistenčni minimum, brezdvoma pa še daleč od časa, ko bomo lesni delavci za svoje pošteno delo prejeli tudi pošteno plačo. Kljub temu, da je neizpodbitno dejstvo, da lesna industrija danes žanje mnogo večje profite, kot jih je žela pred vojno, »izkazujejo« naši kapitalisti samo zgubo. Lesni delavec pa danes ni več tako nezaveden, da bi ne vedel, da se s samo izgubo ne ustvarja ogromno premoženje in razkošno življenje, ki ga baš opažamo vsepovsod pri tako zvanih »zgubarjih«.

Zelo razveseljivo dejstvo, da se bomo lesni delavci mogli rešiti nevzdržnega položaja in naše delodajalce njihove večne zgube, je, da se nam odpira pot v svet. Pred vojno je bil slovenski lesni delavec zaposlen do maiega v vseh evropskih državah. S svojo delovno silo, pridnostjo in vztrajnostjo si je ustvaril dobro, da ne rečemo prav dobro eksistenco. Slovenski lesni delavec pa je pustil v tujini najboljši vtis. Prav skrajni čas je, da se je tudi v naši državi pričelo reševati izseljeniško vprašanje. Delavstvu naj se da možnost svoje pridno delo zamenjati za človeka vredno in pošteno plačilo. Kakor iz sreca ljubi slovenski delavec svojo rodno zemljo, svojo ožjo in širšo domovino, ga vendar nevzdržne razmere sili v tuji svet, kjer ne najde ne v ožji ne v širši domovini svoje eksistence. — **Več bohinjskih delavcev.**

Zdraviliški uslužbeni

Rogaška Slatina. V nedeljo, 4. avgusta ob 9 dopoldne se bo vršil v gostilniških prostorih g. Erjavca (pri kolo-dvoru) strokovni sestanek vsega zdraviliškega uslužbenstva. Na sestanku bomo razpravljali zelo važne strokovne zadeve tikajoče se vsega uslužbenstva. Na sestanku bo prišel tudi delegat iz Ljubljane. Uslužbenstvo zdravilišča se opozarja, da se sestanka polnoštevilno udeleži. Pokažimo, da smo kakor pri svojih zahtevah tako tudi pri svojih dolžnostih popolnoma solidarni.

Rudarski zakon.

V ministrstvu za gozdove in rudnike se je izdelal osnutek rudarskega zakona. O tem zakonu se je že skozi zadnjih pet let mnogo govorilo. Potreba novega za vsa državno enotnega zakona, je velika ravno zaradi silno raznolikih zakonskih določb za posamezne pokrajine in pa radi zastarelosti osnovnih smernic veljavnih zakonov.

Mora se reči, da se pri osnutku novega zakona pozna večša roka in bistra glava, kljub temu, da se nahajajo v zakonu stvari, ki jih delavstvo ne more v celoti sprejeti. Delavstvo je podalo svoje načelno mišljenje v posebni deklaraciji, ki jo prinašamo na drugem mestu.

Zakon urejuje vse razmere in prilike rudarske industrije. Mimo določb čisto tehničnega značaja naj se ozremo le na predpise, ki se v večji meri tičejo delavstvo in nameščentva. Od teh je govora v dvanajstem, trinajstem in štirinajstem poglavju zakona v čl. 113.

Delovno razmerje.

Pod rudarski zakon naj spadajo vsi delavci in nameščenci, zaposleni v podjetjih, ki po bistvu produkcije spadajo pod ta zakon. Med ta podjetja naj bi po novem zakonu spadala tudi ona za pridobivanje mineralne vode in podobnega.

V kolikor ni posebnih določb veljajo tudi za rudarska podjetja posebni zakoni, a posebno zakon o zaščiti delavcev. Izvajanje teh zakonov nadzira izključno rudarska oblast.

Osemurnik velja v celoti; v ta čas se vštevja tudi vhod in izhod iz jame, delavnice itd. Zakon predvideva individualne in kolektivne delovne pogodbe; zadnje potrjuje pristojna rud. oblast. O tem se bo izdala posebna uredba.

Odpovedni rok je za obe strani polmesečni. Ako pa je trajalo delovno razmerje več kot pol leta, pa enomesečni. Nato določa zakon slučaje, ko ena ali druga stranka izvrši odpoved brez odpovednega roka. Iz rudniških stanovanj se morajo izseliti rudarji po poteku odpovednega roka.

Glede izplačevanja določa zakon, da se mora vršiti v denarju polumesečno ali najdalje mesečno. V slučaju mesečnega izplačevanja se morajo na zahtevo dati polumesečno predujmi.

Material in orodje mora dati podjetje delavcem brezplačno. Plače rudarjev se morejo rubiti. Izjeme so alimenti.

Za vsak rudnik mora biti predpisan poseben službeni red in sicer posebej

za delavce in preddelavce in za nameščence. Zakon določa, kaj vse mora vsebovati tak delovni red. Sestaviti se mora v sporazumu s predstavniki delavstva in ga mora odobriti rudarska oblast. V slučaju nesporazuma med strankami, odloča rudarska oblast. Med posebnimi odredbami se omenja v osnutku zakona kot dolžnost podjetnikov graditev higijenskih vodnjakov in vodovodov, kopalnišč, šol za otroke itd. Za slučaj stavke morajo na poziv rudarske oblasti vršiti zasilna in vzdrževalna dela vsi, ki jih oblast pozove. V spore glede kolektivnih individualnih delovnih pogojev more posegati rudarska oblast samo kot posrednica.

Delavska sodišča.

V svrhu zaščite delavcev in nameščencev v sporih s podjetjem, ki so civilno-pravnega značaja in ki jih ni mogla rešiti rudarska oblast, bo minister za pravosodstvo po potrebi odredil najbližja redna sodišča kot delavska sodišča in bo s posebno uredbo predpisal v to svrhu posebno hiter in brezplačen postopek. Stroške nosi podjetnik, ako bo obsojen.

Rudarsko zavarovanje.

Trinajsto poglavje vsebuje določila o zavarovanju delavcev in nameščencev za slučaj bolezni, nezgode, onemoglosti, starosti in smrti pri bratovskih skladnicah. Tudi osebe pod podjetij, ki ne spadajo pod rudarski zakon, a so z onimi v tesni zvezi, se zavarujejo pri brat. skladnicah. Nameščenci, ki so za slučaj onemoglosti, starosti in smrti že zavarovani se od obveznosti zavarovanja pri brat. skladnicah izvemajo v slučaju, da so že zavarovani po posebnih zakonih. (Pokojninski zavod.)

Bratovske skladnice so javne samoupravne ustanove pod nadzorstvom rudarske oblasti. Za vsako rudarsko glavarstvo se osnuje »Glavna bratovska skladnica«. O ureditvi brat. skladnic in o zavarovanju sploh bo izdal minister posebno uredbo. Ako podjetnik prispevkov ne izroči v roku osmih dni pristojni skladnici, se smatra to kot utaja lujega denarja in jih mora rud. oblast ali brat. skladnica kazensko zasledovati. Brat. skladnice so oproščene vseh taks in pristojbin, vsa imovina je oproščena tudi vseh državnih, samoupravnih in občinskih davščin. Poštne pošiljke so oproščene vsake poštne.

Atom:

Razredni boj — ali boj za pravico.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

32. Le-to je v vprašanju, o katerem govorimo, glavna napaka predstavljati si v mislih, da je en razred sam po sebi sovražen drugemu, kakor da je narava odredila bogatine in proletarce, da se z vztrajno vojno med seboj bore. To je posem protiono pameti in neresnično, da je nasprotno najgotovjša resnica, da tako, kakor se v telesu strinjajo različni udi med seboj, odkoder izvira ona umerjenost v zunanosti, ki ji po pravici pravimo simetrija (sorazmernost), enako zahteva narava tudi v državi, da se ona dva razreda med seboj složno strinjata ter se sebi primerno ohranjata v ravnotežju. Vsekakor drug drugega potrebuje: ne more nastati (tvorni) predmet brez dela, kakor ne delo brez (tvornega) predmeta. Soglasje povzroča lepoto in red v stvarih; nasprotno mora iz vednega boja z divjo strahoto nastati zmešnjava. Za poravnava tega prepira in za odpravo njegovih korenin samih, je čudovita moč krščanskih načel in tudi mnogovrstna.

Razredni boj je nevzdržen z idejnega in ekonomskega, to je gospodarskega stališča, to sta dve glavni točki, ki jih tu želi poudariti veliki delavski papež.

Razredni boj je mogoč in ima svoj vir le v materialističnem svetovnem naziranju. Miselnost, to je idejna podlaga tako kapitalizma kakor marksizma je ena in ista, namreč materialistična. In uprav to materialistično stališče je, ki loči krščanski socializem od marksizma in v čemer med obema nikdar ne more priti do kompromisa.

Kapitalizem je dejansko postavil gospodarsko življenje, to je pridobivanje, uporabo, uživanje materialnih dobrin, na razredno podlago, in s tem življenje sploh, kajti neizogibna posledica tega je bila, da so tudi duhovnih dobrin, v kolikor so pač z materialnimi v kakršnikoli zvezi, postali vsaj v pretežni meri deležni samo imovitejši sloji. Sicer je neka razlika v tem pogledu neizogibna, dokler se ne bo ročno delo z izpopolnitvijo strojev in temu odgovarjajočem skrajšanju delovnega časa zmanjšalo

na najmanjšo možno mero, toda za kapitalizem ta razlika ni bistvena. Bistveni znak kapitalizma je materialistično vrednotenje človeka. Ker namreč svetovno naziranje ne priznava nobenih нравnih, višjih ciljev človeka, je povsem naravno, da to načelo proizvede tudi na gospodarskem polju. Pridobivanje se vrši radi pridobivanja samega, kar nujno vede do neomejenega kopičenja teh dobrin, do zgolj dobičkarstva, in prav tako se uživanje vrši zgolj radi uživanja samega, kar jemlje človeku, njegovemu življenju in delu vsako pravno smotrenost. Nujno morajo po teh materialističnih načelih kapitalistu biti ljudje, ki delajo, zgolj orodje, blago, ki se ceni v toliko, v kolikor je potrebno za pridobivanje novih dobrin.

Prav tisto vidimo pri marksizmu. Tudi on na podlagi svojega materialističnega svetovnega naziranja ne priznava nobenih нравnih, višjih ciljev človeka. Tudi zanj se vrši pridobivanje radi pridobivanja samega, in uživanje radi uživanja samega. On torej predpostavlja, da se je delavec popolnoma prilicil, oziroma se mora čimprej popolnoma priliciti nujno obstoječi kapitalistični produkciji, ki pa ima za nujno posledico razredno usmerjenost, le da iz sedanjega zatiranca napravi novega zatiravca. Povsem naravno je namreč, da pri takem materialističnem gledanju življenja mora nastati nujna in neizogibna borba med onimi, ki razpolagajo z večjo naravno spretnostjo prilščevanja in izrabe materialnih dobrin, in drugimi, ki morajo pač gledati, da na vsak način pridejo do njih, to je, da po razredni borbi, ki ne pozna nobene morale, te dobrine iztrgajo imajočim iz rok.

Če si ta sistem, zgrajen na že omenjenem materialističnem naziranju, mislimo dosledno do konca in če bi se dejanski razvoj po tej doslednosti vseskozi ravnal — kar se pa v resnici ne dogaja — potem bi današnja družba bila vseskozi, brez ostanka ostro ločena brez vsakega prehoda v samo dva razreda, vsak s svojimi, drugemu nelastnimi ničesar skupnega neimajočimi interesi, med katerimi ne bi bila mogoča nobena poravnava in izravnava nego samo neizprosni boj. Bila bi ta borba, ki bi ne imela podobnosti niti v živalskem carstvu, iz katerega so liberalni nacionalni ekonomski in po njih Marks vzeli izraz in njemu odgovarjajoči pojem razreda, ampak borba, ki bi se v eni in isti vrsti živih bitij

vršila s sredstvi premišljenega razuma, in to v interesu ene same skupine — bodisi ene ali druge, borba do popolnega uničenja ene ali druge skupine. Ta razredna borba je tedaj nujna posledica materialističnega druha in zato idejno nevzdržna.

Najlepše se kaže ta nevzdržnost že v tem, da kljub temu, da tako kapitalizem, ki praktično pozna le razredni interes, kakor tudi marksizem, ki ga vedno poudarja, vendar v resničnem življenju sodita drugače. Ta enostranski razredni interes ni namreč dejansko nikjer docela izveden, niti je izvedljiv. Po naravi namreč naleti vsak enostranski interes na interes skupnosti, ki se brez škode tudi za goli interesni blagor posameznika in skupine, ki ji pripada, ne da preko gotove meje prekoračiti. Podjetnik bi n. pr. rad znižal plače do najnižje mere in delovni čas zvišal do najvišje, toda on se mora ozirati tudi na napredek podjetja, na delavljnost svojih delavcev itd., kar vse mu mnogokrat svetuje visoke plače. — nasprotno tudi delavec zlasti strokovno organiziran, večkrat brzda svoj razredni interes, ki je v visokih mezdah, da ne škoduje produkciji, splošnosti; se ozira tudi na druge stanove itd. Isto potrjuje tudi praksa, ki se je kljub razredni teoriji in naravnosti v nasprotju z njo uveljavila, da delavstvo po svoji strokovni organizaciji stopa z delodajalci v delovne dogovore.

Pravilno pojmovani razredni boj ne sme torej iti samo za tem, da osvobodi delavski razred, ampak da osvobodi človeka v proletarstvu in kapitalizmu, da osvobodi vsakega in vse od spon, v katere je ene in druge vkoval duh materializma. Kajti le-ta je nerazdružno zvezan tako z današnjim kapitalizmom kakor z marksizmom, ki obadva proglašata materializem za svoj svetovni nazor. Izkoreniniti se bo dal ta duh le, če se vzporedno z borbo po izmeni kapitalističnega produkcijskega sistema in naprav iz notraj na ven iztrebi duh mamonizma, dobičkarstva in nesocialnega pohlepa. Razredni boj bo na ta način postal naven, ki ne bo več vseboval le interes posameznika in posamezne skupine, ampak bo potom medsebojnega združevanja vodil delavca do umevanja interesov človeka kot navnega bitja, postal bo boj za interese ljudi, ki pod krivico enako trpijo. Tak boj bo tudi s krščanskega stališča pravičen, ker bo res boj za božjo hčerko — pravico.

Rudarske oblasti.

Najvišja rudarska oblast je resorni minister. Oblasti druge stopnje so rudarska glavarstva in rudarske inspekcije kot delegirani organi rud. glavarstva. V ministrstvu deluje poseben oddelek za rudarstvo, kateremu načeljuje generalni direktor — rudarski inženjer po možnosti pravnik. Oblastna rudarska glavarstva morajo poleg drugega najmanj enkrat v letu pregledati vsa rudarska podjetja in topilnice.

Pri oddelku za rudarstvo se osnuje rudarski svet, ki stavlja ministrstvu predloge in mišljenja za napredek in izboljšanje rudarstva. Člani sveta, katere imenuje minister za tri leta, so: gen. direktor, načelnik odseka in pravni referent oddelka za rudarstvo, vsi rudarski glavarji, direktor državnih podjetij, po en predstavnik vseh rudarskih oddelkov tehničnih fakultet v državi, po dva predstavnika rud. podjetnikov in kvalificiranih nameščencev, ki jih imenuje minister na predlog njihovih strokovnih korporacij in končno dva obč. priznana rudarska strokovnjaka.

Rudarske zbornice.

V svrhu napredka in zaščite rudarske stroke naj bi v smislu osnutka zakona osnovali podjetniki, nameščenci in delavci eno ali več rudarskih zbornic, vsako s tremi neodvisnimi oddelki: oddelek podjetnikov, oddelek nameščencev in oddelek delavcev. — Dohodki za upravo zbornic naj bi bile dosedanje davjatve rudarskih interesentov obstoječim zbornicam. Zbornice bi bile pod nadzorstvom rudarske oblasti. Delokrog in delovanje bo predpisano s posebno ministrsko uredbo.

Premogarski sindikat.

Da se organizira in regulira produkcija in potrošnja se bo v roku treh let po uveljavitvi tega zakona osnovalo eden ali več sindikatov vseh premožnikov v državi. Ako se bo osnovalo več sindikatov, se mora osnovati zveza sindikatov. Sindikati stoji pod nadzorstvom državnega premožarskega sveta. Sindikati morajo imeti upravni in nadzorstveni odbor, v katerem morata biti tudi po dva zastopnika delavcev in nameščencev. Podrobneje se bo določilo vse v uredbi, ki jo bo izdal minister v sporazumu z ministrom industrije in trgovine. Kdor bi se ne pokoraval zakonskim predpisom in odredbam državnega premož. sveta, bo kaznovan z globo do 200.000 Din.

Državni premožarski svet.

V cilju regulacije gospodarjenja z domačim in tujim premožem, briketom in koksom potom premožarskih sindikatov prenaša država svoje pravice nadzorstva in kontrole nad sindikati in uvozniki inozemskega in izvozniki domačega premožja na državni premožarski svet. Ta svet, sestojec iz 25 članov imenuje predsednik vlade na predlog ministrov za gozdove in rudnike in trgovine in industrije za dve leti, kakor sledi: po dva predstavnika resornega ministrstva in ministrstva trgovine in industrije, dva zastopnika prometnega ministrstva financ in predsedništva vlade, štiri predstavniki premožarskih sindikatov, štiri zastopniki rudarskih delavcev, dva zastopnika trgovcev s premožem, dva zastopnika tehničnih in komercialnih nameščencev, dva predstavnika industrije, ki trošijo premož, en predstavnik paroplovbe in dva večšaka za premož. — Svet se deli v tri oddelke: tehnično ekonomski, komercialni in socialno politični.

Socialno-kulturni fond.

Za ozemlje vsake rudarske oblasti se osnuje za rudarske delavce in nameščence socialno-kulturni fond, kot avtonomni fond, v katerega imajo vplačevati podjetniki pet odstotkov od izkazane čistega dobička. Poleg tega naj bi plačevalo delavstvo in nameščentstvo pol odstotka od svoje kosmate plače. V fond se stekajo vse denarne kazni po odredbah delovnega reda. Upravo fonda postavlja rudarska oblast na predlog strokovnih korporacij, poslodavcev, nameščencev in delavcev. Zastopani so: dve petini podjetnikov in tri petine delavcev in nameščencev. Od teh treh petin imajo delavci dve tretjini, nameščenci pa eno tretjino. Točnejša ureditev fonda bo predpisana s posebno uredbo.

Stališče

delavskih zbornic in njim priključenih strokovnih organizacij rudarjev k osnutku projekta rudarskega zakona.

Rudarske oblasti.

Delavske zbornice so mnenja, da se mora zagotoviti v vprašanih izvajanju delavske zaščite in socialnega zdravstva za rudarsko delavstvo sodelovanje med ministrstvom za socialno politiko in narodno zdravje in ministrstvom za šume in rude. Ako je potrebno, da vrše funkcije istega področja kot organi I. stopnje rudarska poglavarstva, bi se morala predrediti rudarska poglavarstva v pogledu teh funkcij ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja in oblasti druge stopnje.

Delovno razmerje.

V zakonu je treba določiti, da veljajo predpisi individualnih pogodb samo v tem slučaju, če so za delavce in nameščence ugodnejši od predpisov kolektivnih pogodb. Pri naštevanju možnosti odpustitve delavcev in nameščencev brez odpovednega roka se je treba izogibati splošnih izrazov, temveč se morajo razlogi za odpust konkretizirati, da se onemogočijo zlorabe.

Bolezen ne sme biti v nobenem slučaju razlog za odpust iz službe brez odpovednega roka.

Odpovedne roke je treba določiti tako da bodo zaščiteni delavci, ki so dalje v službi, kakor tudi delavci z rodbino in delavci rekonvalescenti, z daljšimi odpovednimi roki. Delavce in nameščence, ki so pridobili za slučaj onemoglosti in starosti pravico na penzijo, kakor tudi delavske in nameščenske zaupnike, člane delavskih zbornic in člane odborov bratovskih skladnic je treba zaščititi na ta način, da se jim služba ne more odpovedati prej, predno je rudarsko poglavarstvo ugotovilo, da obstoje razlogi, ki jih predvideva zakon za odpust delavcev brez odpovednega roka. V slučaju redukcij vsled zmanjšanja posla, se ima odpovedati delo po vrsti tako, da se počne s onimi, ki so bili v podjetju najmanj časa zaposleni.

Sele kot zadnji pridejo na vrsto delavski in nameščenski zaupniki, člani delavskih zbornic in odborniki bratovskih skladnic.

Rok za izselitev iz rudniških stanovanj, se mora podaljšati tako, da se odpuščenemu delavcu omogoči, da poišče drugo službo in drugo stanovanje. Zlasti se morajo dovoliti daljši roki za izselitev v slučaju obustavitve dela, v nesrečnih in smrtnih slučajih, kakor v slučajih upokojitve.

Izplačilni roki naj bodo povsod polmesečni. V pogledu odbijanja predumov na plačo brez ozira na to, ali so dani ti predumi v denarju ali življenjskih potrebščinah, morajo veljati za lastnika rudnika iste omejitve, kakor za vse druge upnike. Delavske zbornice so mnenja, da bi se moralo omejiti odbijanje predumov od delavskih plač na četrtino iznosa celokupne plače in to samo na slučaje, v katerih je delavec in odbijanje pismeno pristal. Pod tem pogojem bi se mogla dovoliti na eno četrtino delavske plače tudi sodna eksekucija.

Delavske plače naj garantira solidarno s podjetnikom tudi njegov zakonski drug. Kadar se izdajajo koncesije za iskanje rud, naj se zahteva, da deponirajo koncesionarji pri rudarskem po-

glavarstvu potrebne svote, iz katerih more rudarska oblast v slučaju potrebe izplačati delavske plače.

Ako se delavske plače ne izplačajo v predpisanem roku mora biti poslodavec dolžan izplačati delavcem poleg plače 12-odstotne obresti. Ako je zadržalo podjetje delavske plače dalje nego dva meseca, je treba rudarsko oblast pooblastiti, da odvzame rudniške pravice in da proda rudniško imovino, kolikor je to potrebno za izplačilo mezd.

Ako akordne postavke niso v kolektivni pogodbi določene, se imajo sporočevati rudarjem za mesec dni naprej. Spremembe v toku meseca naj so mogoče samo v sporazumu z delavci. V vsakem slučaju se morajo zagaranirati minimalne plače, katere je treba sporočiti vsakemu novemu delavcu najkasneje deset dni potem, ko je vstopil v delo. Z zakonom se mora omejiti delovni čas za nevarnejša mesta za manj, kakor osemurnik.

Denarno kaznovanje delavstva naj se omeji na ta načip, da ne more biti v enem mesecu kaznovan nihče več, kakor trikrat in da skupen iznos kazni na mesec ne bo večji od enodnevnne plače.

Rudarsko zavarovanje.

V pogledu rudarskega zavarovanja stoji delavske zbornice na stališču, da bi bilo treba priključiti bratovske skladnice splošnemu zavarovanju, potem ko bi se to zavarovanje tako preuredilo, da bi odgovarjalo posebnim potrebam rudarskih delavcev.

Dokler se revizija splošnega zavarovanja v tej smeri ne bi izvršila, se je treba izogibati vsega, kar bi splošno zavarovanje še bolj desorganiziralo, kakor bi se to zgodilo, če bi prišlo pod rudarski zakon in bratovske skladnice nova nerudarska podjetja kot fovarne cementa v Dalmaciji, Beočinu itd.

Če je nemogoče, da se fiksirajo prispevki in davjatve rudarskega zavarovanja že v zakonu samem, se mora v zakonu vsaj zajamčiti, da rudarsko zavarovanje v pogledu prispevkov, davjatev in uprave v nobenem slučaju za delavce in nameščence ne smejo biti neugodnejše od splošnega zavarovanja. Tudi kontinuiteto članskih pravic za slučaj onemoglosti in starosti se mora z zakonom zajamčiti.

Ekspluatiranje rudnikov se ne sme dovoliti prej, predno se niso zgradili higijensko neoporečna delavska stanovanja.

Delavci in nameščenci, zaposleni na postranskih podjetjih rudnikov, se morajo zavarovati tudi za slučaj onemoglosti in starosti.

Socialni fond, rudarske zbornice.

Za nameravani socialni fond se mora označiti cilj in svrha že v zakonu. Ta fond naj bi vršil za rudarje funkcije borz dela, razven tega bi se moglo podpreti iz njega rudarsko tehnično šolstvo. V soglasju z rudarskimi strokovnimi organizacijami zavračajo delavske zbornice snovanje skupnih rudarskih zbornic, v katerih bi bili zastopani tako poslodavci, kakor delavci in nameščenci in zahtevajo, da vrše obstoječe zbornice v smislu veljanih zakonov svoje funkcije tudi v pogledu rudarskih delavcev in nameščencev.

Tabor pri Sv. Joštu.

Hrib ob kranjskem polju, hrib, ki je rasel že pred leti in bo rasel še zanamcem in vedno v isto smer. Megle so plavale krog njega v deževnem jutru in negotovost je bila v nas.

Ne moremo reči, da je bil tabor sijajno obiskan. Dež je pokvaril dobro voljo nekaterih. Vendar je pa močna četa, ki je zborovala, povedala več kot masa, ki bi manifestirala ob morebitnem lepem vremenu. Prišli so iz vseh krajev, iz Ljubljane, Lesca, Jesenic, Tržiča itd. Najbolj je vzbujalo pozornost krdelo Borcev z Lesca s svojim rdečim praporom s črnim križem. Tudi sicer so se krekovci iz Lesca udeležili tabora v lepem številu.

Ob desetih je bila sv. maša, ki jo je daroval preč. g. dr. Turk. Stregla sta mu dva Borca iz Lesca.

Po maši je bilo zborovanje v gostilniških prostorih, ker je zunaj še vedno

mora biti organiziran tudi proletariat. Kulturna organizacija daje članom sposobnost organiziranja, in sicer: 1. strokovno, 2. kulturno, 3. gospodarsko (gospodarska osamosvojitev: zadruge, hranilnice in posojilnice, svoj tisk in svoje knjige itd. itd.). Išče moresnice, ki je z nami, da pridemo do pravice. Zmaga bo naša, ker je z nami Bog!

Za tov. Kranjcem je govoril tov. Langus. Poudaril je, da je Krekova mladina vzgojna organizacija. Vzgoja je temelj prave izobrazbe. Vzgoja v kršč. socialističnem duhu, vzgoja v krepki delavsko razredni zavesti tako, da vsak krekovec predvsem spozna ogromni pomen strokovnih organizacij, s katerimi more doseči delavec vse, brez katerih ničesar. Ni krščanstva brez socializma in ni socializma brez krščanstva; zato je naše gibanje usmerjeno tudi k Bogu, ker vemo: ako Gospod ne zida hiše, zastoj si moramo sami. V spoznanju, da sta dva razreda, vemo, v katerega spadamo, naš cilj pa je brezrazrednost: čista pravičnost in enakost. Ponosni moramo biti: ker novi rod kujemo in smo kristjani, katoličani, torej socialisti. V tem pravcu gre naša vzgoja, ker presnovati moramo poedince, da v novi družbi presnujemo skupnost. Največ pozornosti pa posvečujmo delavski razredni zavesti; bodi ponosen, da si delavec, in ne vstrajuj se tega imena, ker tvoja doba vstaja!

Burno pozdravljen je izjavil preč. g. dr. Turk, da se popolnoma strinja z govornikom. Pokret je močan in bo deloval vzgojno tudi na nasprotnike. Imamo bodočnost!

Po kratki debati je tov. Rejc zaključil zborovanje. Mladina vedno zmaga. Čeprav je kdo star po letih, glavno je, da smo po duhu mladi.

Po zborovanju je bil prost razgovor, kjer se je razčistilo mnogo vprašanj in prišlo do zaključkov in sklepov.

Nismo imeli tisočglave mase in je v dežju tudi nismo pričakovali. Tudi godbe nismo imeli, da bi ljudi za nami vlekla, tudi velikih plakatov ne, da bi veličino oznanjali. Pa smo bili zadovoljni kakor ob najlepši pesmi v poletnem solncu...

Hrib ob kranjskem polju, hrib, ki je rasel že pred leti in bo rasel še zanamcem in vedno v isto smer. Ko smo se vračali, se je nebo razjasnilo in posijalo solnce čezenj.

V.

Krekova mladina.

Tabori. Dne 18. avgusta se bo vršil tabor pri Sv. Trojici nad Vrhniko in na Gori Oljki. Poskrbite, da bo udeležba čim lepša in uspeh čim boljši. Fantje in dekleta, na delo!

Otoviski tabor. Od 4. do 15. avgusta se vrši otovski tabor (tečaj voditeljev) v Borovnici pod Kopitovim gričem. Zbralo se bo do 15 mladih fantov iz različnih krajev Slovenije, ki se bodo v teh 11 dneh vglobili v idejno plat našega dela, seveda pa tudi v praktično. Predelali bomo različne panoge lahke atletike, predelali bomo prvo pomoč, reševanje, pogovorili se bomo o vodstvu edinic, o prireditvah, o agitaciji, o rokotvorstvih itd. Vabimo svoje prijatelje, da nas kako nedeljo obiščejo. — Vse priglašene pa pozivamo, da pridejo vsi v soboto dne 3. avgusta v Ljubljano, da se pogovorimo in še zadnje stvari uredimo.

Borci. Nespameten bi bil tisti, ki bi slepo vztrajal pri starih društvenih oblikah in bi šel mimo novih smeri s prezirljivo gesto: »To ni za nas, to je luksus. Zapravljanje časa in denarja! Pa ni tako. In ako se tako dela, kot hočejo taki konservativci, tedaj gre mladina mimo, v buržujске organizacije. Če že drugega ne, bi moralo veljati načelo: »Imejmo vse doma, da naši mladini ne bo treba iti hlapčevat drugam.« Tu je predvsem vprašanje telesne kulture. Organizacija naše mladine se razvija v smeri borčevstva, ki harmonično združuje telesno kulturo z duševno in srčno. Za današnji čas je najbolj primerna oblika skavtsko-gozdovniška. Ni pravilno, ako si pod označbo »skavtsko-gozdovniška« predstavljamo kar plahto in ogenj. Gre za organizacijski sistem, ki sistematično uporablja različna vzgojna sredstva. In med temi je tudi taborenje, ki pa ni glavno sredstvo. Saj za taborenja je na razpolago čas le nekaj mesecev. Naj tu omenim neko podružnico, kjer plačajo članarino člani le v zimskih mesecih. Zato, ker le pozimi igrajo in je le pozimi prijetno. Pri Borcih pa ne gre

deževalo. Otvoril je zborovanje tovariš Rejc, ki je po kratkem pozdravu podal besedo tovarišu Kranjcu, ki je govoril mesto zadržanega tov. Terseglava. Tov. Kranjc je povedal, kdo smo krekovci in kaj hočemo. Krekova mladina je kulturna organizacija kršč. socialističnega proletariata. Kulturna zato, ker hoče pravo kulturo, delavsko kulturo, ne sedanje kapitalistične kulture. Hočemo resnico. Smo socialisti, to je, spoznavamo, da sedanji družbi sledi druga, socialistična, družba resnice in enakosti. Smo krščanski socialisti. Krivica je plod človekove zlobe. Človek je bežal od Boga in Krivici služi. Ne smemo pa misliti samo na svoja telesa, ker v njih je duša, od Boga ustvarjena. Prerod svojih duš hočemo, boljšega človeka. Pravičnost naj zavladava v naših sreih in enaki bomo. Proletarci smo. V razredu brezpravnih, ubogih. Kapitalizem je organiziran, zato

za zunanjo zaposlitev, ampak gre za vzgojo. Ročna dela, ročne spretnosti imajo tudi vzgojni pomen, lastno vodstvo organizacije in dela, lastna gospodarska iniciativa, propaganda, agitacija in vedno gibanje, vedno študiranje in iskanje; ali ni to vzgoja. Saj proletarsko zavednih delavcev je mnogo. Pa se še spominjam nekega delavca, ki je rekel: »Bodo že drugi naredili, se bodo že drugi za to zavzeli!« Res, človek spozna, da je stvar lepa, koristna in potrebna, a ni volje, da bi jo izvedel. Preveč je lagodnosti in — sebičnosti. Manjka delavcev, ki bi iz lastne volje poprijeli združeno misel, strokovno misel in delali in držali za zavestjo, da delajo s tem za skupnost — ne zase.

Zato je, mislim, dovolj razumljiva borčevska obljuba, ki pravi:

»Obljubljam na svojo čast in ponos: da mi bodo vedno sveti visoki ukazi zakona Borcev,

da bom vedno zvest sin delovnega ljudstva,

in da ne bom štedil ne svojih sil in ne svojega dela za njegov blagor!

Pomagaj mi Bog!«

Tedenske novice.

Število invalidov v Jugoslaviji. Po službeni statistiki znaša število invalidov v Srbiji 16.221, v Črni gori 1721, v Dalmaciji 2888, v Bosni in Hercegovini 6960, v Sloveniji 6412, v Hrvaški in Slavoniji 14.435, v Sremu 4671. Skupno torej 53.308. 100% invalidov je v vsej državi 2337.

Opis dela in borb krščanskih sindikatov. Krščanska strokovna internacionala je izdala 448 strani obsegajočo knjigo, ki kaže razvoj krščanskega sindikalizma — tako centrale kot državnih organizacij — od leta 1925. do danes. Knjiga stane 2 in pol holandska goldinarja (60 Din) in se naroča pri Confédération Internationale des Syndicats Chrétiens, Drift 12. Utrecht, Pays-Bas, Holland.

Priporočamo. Jugoslov. strok. zveza ima v zalogi še nekaj letnikov Socialne

misli — v zvezkih. Manjka le 1. številka 2. letnika. Istotako je na razpolago še nekaj brošur dr. Gosar: Za krščanski socializem. Naročajte, dokler je še dobiti. — JSZ.

Mednarodni urad dela je izdal knjigo Jahrbuch der internationalen Socialpolitik izpod peresa ravnatelja urada Thomasa. Naroča se pri Internationales Arbeitsamt Genf — Zweigamt Berlin. Strani 240, cena broširani 8 M.

Ponovavas pri Grosupljem. Pred enim mesecem je toča uničila naša lepa žitna polja. — A sedaj je nastopila neznozna vročina. Dežja zelo primanjkuje. — 15. avgusta bo žrebanje efektne loterije »Županove jame«, ker je pa število razprodanih srečk zelo malenkostno, vabimo vse, da si čim prej nabavijo nekaj srečk. Isti dan bo tudi veselica v Ponovi vasi na vrtu gosp. Permeta. Sodeluje godba iz Št. Jurija.

Zadružni odbor. V okrilju naših organizacij se je osnoval odbor, ki bo vodil akcije za osnovanje in ojačanje našega delavskega združništva. Krepko in proletarsko kreditno in konzumno združništvo je delavskemu razredu v njegovemu pokretu življensko potrebno. Zato moramo polagati nánj čim večjo pažnjo in vsi kolikor moč aktivno sodelovati.

Slavska banka. Te dni se je sklenilo, da se morajo upniki zadovoljiti z 22-odstotno poravnavo.

Agrarna banka. Poroča se, da bo podpisanih delnic Agrarne banke za okoli 600 milijonov dinarjev.

Na izseljeniški anketi v Splitu se bo razpravljalo tudi o novem izseljeniškem zakonu, ki ga namerava izdati minister za socialno politiko.

Med. Univ.

Dr. Francé Logar

špecialist za zobozdravništvo in ustne bolezni. Ljubljana, Sv. Petra cesta 14/I od 1. avgusta zopet ordinira vsak dan od 10. do 12. ure dopoldne in od 1/23. do 5. ure popoldne.

Dr. France Debevec:

Zdravljenje jetike.

(Konec.)

Doslej smo govorili v prvi vrsti o zdravljenju pljučne tuberkuloze. Osnova zdravljenju izvenpljučne jetike je ista kakor pri bolezni v pljučih: klimatsko-dietsko, medikamentozno zdravljenje (s tuberkulinom); le kirurški operativni posegi so drugi. Omenimo zlasti tuberkulozo kosti in sklepov. Ako je finančno izvedljivo, je tudi za takšna obolenja priporočljivo zdravljenje z obilnim izražanjem solca, event. umetnega solca. Istočasno uporabljamo zdravilni način zajelitve krvi (nad bolnim sklepom ali kostjo se ud stisne z gumijasto cevko, tako da kri v bolni del lahko dohaja, a se težje odtaka. Obilna kri je predpogoj za zdravljenje.) Priključimo temu načinu notranje uživanje joda. Jodove snovi namreč dražijo telesne celice k živahnemu delovanju; v zajezenem obolenem delu pa se jod obilneje izloča. — Takšno zdravljenje tuberkuloze kosti in sklepov je sicer dolgotrajno (traja mnogo mesecev), a ima zlasti pri začetnih obolenjih najboljše uspehe.

Kjer pa takšno milo, uspešno, toda dolgotrajno in drago zdravljenje ne pride v poštev vsled nepremožnosti, seveda v prvi vrsti uporabimo mavčeve obveze (gips), ki nudi bolnemu delu oporo in možnost za mirovanje, ki je predpogoj za okrevanje. Naravno, v mavcu se sklep navadno zaraste in s tem ud ohromi, kar bi se dalo v mnogih slučajih začetnih obolenj s sanatorijskim zdravljenjem onemogočiti, sprečiti.

Zaključujem. Ni celotna slika jetike, ki sem jo mogel očitati s svojimi članki. Upam pa vseeno, da besede niso padle samo na kamenita tla. Naj bi prizadeti in njih svoji črpali iz teh bolezenskih opisov nasvete za pravilno ponašanje in ravnanje, kar jim bo v znatno korist.

Zahvaljujem se ob tej priliki vsem, ki so pazno čitali naše članke.

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Borza dela.

Pri Borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: Moškim: 4 drvarjem, 6 hlapcem, 5 gozdnim delavcem, 7 kovačem, 3 mizarjem, 2 žagarjema za vencičanko, 1 čevlj. delovodji, 2 pekomačijema, 8 zidarjem, 9 tesarjem, 10 pleskarjem-soboslikarjem, 2 sodarjema, 3 mizerjem za kamnolom, 6 kamnosekom, 4 tapetnikom, 1 pečar, pomočniku, 29 rudarjem, 5 krojačem, 8 kleparjem, 1 kuharju, 3 usnarjem, 5 navadnim delavcem, 17 vajencem. — Ženskam: 2 šteparicama, 1 tamburirarici, 2 dežnikaricama, 1 šivilji, 3 kuharicam, 5 služkinjem, 1 pletilji, 3 kmečkimi deklam., 2 provizijskima potnicama, 1 vzgojiteljici-učiteljici, 1 hotelski sobarici, 1 perici.

Pri Borzi dela v Mariboru je delo na razpolago: Moškim: 20 hlapcem, 3 kolarjem, 4 sodarjem, 5 mizarjem, 2 usnarjema, 2 kovačema, 1 tapetniku, 2 čevljarjema, 5 soboslikarjem, 3 zidarjem, 2 mesarjema, 1 peku, 2 natakarcama. — Vajencem: kleparske, pekovske, usnarjske, ključavničarske, čevljarjske, mizarjske obrti in trgov. stroke. — Ženskam: 20 kmečkimi deklam., 1 kmečki gospodinja, 3 poljskim delavkam, 7 kuharicam, 26 služkinjam, 3 sobaricam, 2 varuškam, 3 vzgojiteljicam, 1 otroški vrtarici, 2 fotografinjama, 2 šteparicama gornjih delov čevljev, 2 šiviljama za obleko, 2 plačilnima natakarcama, 2 podnatakarcama, 1 perfektni korespondentki, 2 boljšima gospodinjama, 2 postrežnicama, 4 šiviljskim vajenkam, 1 trgovski vajenki, 2 gostilniškama kuharicama.

Gospa (odhajajoči kuharici): »Nina, prav rada bi vam napisala v knjižico dobro izpričevalo, a vendar se mi pero upira če se spomnim, da ste skoraj vedno imeli obed neredno pripravljen. Kako naj to zapišem, da se bo vjemalo z resnico?«

Kuharica: »Zapišite, da sem baš tako neredno prejemale plačo.«

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

47

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Oklevala je sekundo, nato je rekla:

»Čaka me, iti moram.«

Henrietta je iztegnila roke, ko da jo hoče ustaviti.

»Ti ga torej le ne poznaš?«

»Bolje nego ti, ki ga mrziš.«

»Varal te je: k vojakom pojde.«

»Vem.«

»Obljubil ti je, da te vzame za ženo, kaj ne? Verjela si mu?«

»Ne.«

»Niti ne! Niti ne!«

Henrietta si je zakrila obraz z rokami in je zaihtela. Marija pa se je bila na novo vzravnala. Vzbočila je telo in je zaničujoč življenje in smrt in sosede, ki bi jo lahko slišali iz zevajočega stopnišča, zakričala:

»Ljubim ga!«

»Odgovorilo ji je ihtenje. Potem so roke, ki so na njih drhtele solze, omahnile.

Henrietta je stopila nazaj in se zazrla v Marijo. Počasi se je odmikala. Nevidno je luč stopnjema pojemala na prebledelom, trpečem, od solza ovlaženem obrazu. Tudi je pojemal in izginjal zlasti odsev njenih las, ki jih je bil veter potisnil na lica. Za trenutek se je pri vratih naslonila k stenam. Bila je kakor zadnji kes, ki odhaja. Bila je kakor usmiljenje, ki čaka do konca.

In se je spet povrnila v temno noč.

— — — — —
Iz sivega zvezka ob devetih zvečer:

»Nisem verjela, da bom morala toliko trpeti radi nje, ne, da jo bom tako ljubila. Zdaj sva

ločeni. Padla je in me odganja. Mene, ki sem se veselila, da jo popeljem do bodočnosti poštene ženske, ki sem jo zanj slutila. Mene, ki sem ji v sanji pomerjala belo nevestino obleko. Uboga, draga izgubljena sestra. Celo sedaj se mi zdi, da nikdar ne bi bila izpustila moje roke, če bi te bila poznala od malih nog. Nisem bila močna. Preveč je bila bedna. Če moraš delati in nimaš od česa živeti, če te nikdo ne podpira, a te izza vsakega vogala čaka izkušnja, se lepega dne spomniš, da si ženska in z bogom vse drugo...«

Henrietta je prestala s pisanjem. Sama je bila v svoji sobi. Strta je bila od utrujenosti. Poslušala je, kako dež bije ob okna. Neizrekljivo bolno ji je bilo v duši. Ne hodiš pač brez nevarnosti mimo greha, ki je še ves čas živ in kesanja še ne pozna. Tudi je tri dolge dni živela samo iz tega zlega sna. Borila se je. In vstale so v njej skušnjave iz okolice njenega vsakdanjega posla. Pekočo ost pogledov je čutila, ki so se bili kdaj ustavili na njej, odkar ji je bilo toliko let, da so jo lahko zasramovali, to je, odkar je odrastla tistim daljnim časom, ko je še hodila v uk s košarico v roki in s platneno čepico na glavi. S svojo poželjivostjo so jo obkrožale oči mladeničev, zrelih moških, starcev, ki za otroki lazijo. Slišala je, kaj so za njo šepetali po cesti. Poslušala je dvoumne pogovore uslužbencev in gospodarjev po trgovinah. Znova je prebirala pisma, kjer so ji ponujali, da ji kupijo modno trgovino ali modno delavnico... V privedu se je znašla v stiski teh pasti, ki jih je bilo vedno več okrog nje in se jim je izogibala, čeprav sicer nanje niti ni mislila. Tesnilo jo je neutrudno zalezovanje, ki nikdar poguma ne izgubi in ga z ničemer ne presenetiš. Svet se ji je pokazal v svoji sirovi grdobi. Spoznala ga je, kako se poganja, da bi slabotne, revne pogubil. Kako bi rad ugonobil tiste, ki bi zaslužile vsaj toliko usmiljenja, da bi jim prihranil spoznanje življenja: saj so že tako majhne, da je zaman, če bi se branile, saj že tako s težavo živijo. Henrietta je poskusila ta strah pred samim seboj. Ob njem drugim laže odpuščaš.

»Moj Bog,« je dejala, »da ne padem še jaz!«

Zbala se je. Naglo se je izvijala tem motnim mislim. Kadar si za grehe zaznal, se iz njih začno motati misli...

Kje bi dobila zavetja? Kdo jo bo branil, da je ne dobe v svojo oblast spomini, ki so nenadno vstali v njej?

Zatekla se je v sanjo daljnih let, ko je živela mati in jo je, vso slabotno, držala v svojem zavetju. S težavo je poskušala priklicati v spomin podobo nekaterih deklet, ki so danes poročene in srečne. Misel nanje naj bi potlačil v njej utvare, ki so se vzele v njej iz zle noči. Potem je vstala izza okroglega mize, šla k stekleni knjižnici, jo odprla in vzela iz nje star molitvenik, ki so ji ga nekoč dale šolske sestre v spomin. Listki iz porumenelega papirja so označevali strani, ki jih je kot dekletce najrajši poiskala in ki jih že dolgo ni brala. Bili so slavospevi devicam. Strašna moč mesa je bila upodobljena v teh spevih, borba, z njo in zmaga osvobojenega duha. Henrietta je brala, spet je spoznavala znane besede. Spet se ji je tajalo v sre kot nekoč, ko je vse to jedva razumela. Spet je zaživela v okolju lilijske čistosti, ki jo je navdajalo takrat, ko je bila otrok, in v miru duše, ki se v višave dviga. Ni pa to bil spokojen polet misli kot nekoč. Dvigala se je zato, da bi znala pozneje roko podajati. »Dvignila te bom, Marija moja,« je razmišljala. In še si je govorila: »Ne bom več videla deklet iz našega okraja, da ne bi videla v njem tebe in da je ne bi ljubila mesto tebe.« In ko je zaprla knjižico, spomin iz detinskih let, je dejala: »Da ti je bila usojena moja skrbno varovana mladost, da si bila deležna naukov, ki sem jih bila deležna jaz, da si imela mater, ki sva jo imela midva...«

XXII.

Tej ločitvi je sledilo čuvstvo krute osamljenosti. Henrietta se je bila v nekaj mesecih silno navezala na Marijo. Po prelomu med njima se ji je zdelo, da nima več prijateljic. Zaman je bila Reina še vse bolj uslužna in zaman so tovarišice rade sprejele novo vodstvo. Henrietta je čutila praznoto in zapuščeno.